

Cît privește apoi descrierea manuscrisului lui Azarie aceasta este incompletă, — o spune chiar I. Bogdan, care trimite pentru descriere completă la studiul lui A. I. Јасимирки, Сказание вкратце о молдавских господарях в Воскресенской летописи, apărut în 1901. În sfârșit este de subliniat faptul că aceeași cronică, publicată de I. Bogdan în 1909, a fost publicată și de A. I. Јасимирски sub titlul: Славяно-молдавская летопись монаха Азария, lucrare socotită printre principalele ediții de cronici moldovenești — unde A. I. Јасимирски, pe lângă o serie de date complimentare, față de ediția citată a lui I. Bogdan, dă și o descriere completă a letopisețului lui Azarie.⁵²

Și spre a încheia cu aprecierea edițiilor de cronici vechi moldovenești ale lui I. Bogdan sînt de relevat și cuvintele lui N. Iorga, care le socotea « ediții minuțios stabilite și elegant înfățișate ». ⁵³

Într-un studiu special ⁵⁴ ca și în mai toate edițiile de cronici, I. Bogdan se oprește mai mult sau mai puțin asupra izvorului principal al cronicelor românești scrise de: Macarie, Eftimie, Azarie și Moxa. Acest izvor este o cronică a scriitorului bizantin Constantin Manase, — cronică alcătuită din 6733 versuri politice, care apoi s-au prelucrat într-o redacțiune în proză, iar în această formă s-au tradus în limba medio-bulgară. ⁵⁵ Traducerea medio-bulgară constituie izvorul principal al cronicarilor români pomeniți mai sus. Preocuparea lui I. Bogdan pentru transpunerea medio-bulgară a cronicii lui Manase pornește din îndemnul lui V. Jagiĉ care-l sfătua pe I. Bogdan chiar să editeze această cronică. Din cercetarea lucrărilor lui I. Bogdan, cît și din corespondența lui cu diferiți învățați români și streini, printre care ființează personalități ca: I. Negruzzi, I. Bianu, N. Iorga, V. Jagiĉ, V. Șcepkin, M. Speranski, L. Miletiĉ și A. Јасимирски, se desprinde nu numai strădania lui I. Bogdan de a realiza o ediție Manase, ci și interesul cu care era așteptată o atare lucrare de către specialiști. Astfel, la 11 august 1889, Jagiĉ îl sfătuește pe I. Bogdan, care pe atunci se afla la Moscova, să copieze încăodată cronica lui Manase și să se pregătească a o edita. ⁵⁶ La 17 septembrie același an, I. Bogdan scria din Moscova lui I. Bianu că a adunat cîteva materiale ca să pregătească un studiu asupra traducerii bulgare a cronicii lui Manase (cea tradusă în parte de Moxa) adăogînd textual: « Jagiĉ m-a sfătuit chiar să-mi fac o copie completă și s-o editez căci pînă acum nu e editată de nimeni ». ⁵⁷

⁵² Damian P. Bogdan, *op. cit.*, I, p. 22 cu nota 154 și p. 23 cu notele 155 și 156.

⁵³ N. Iorga, I. Bogdan, în « Buletinul Comisiei Istorice a Romîniei », vol. 3 (1924), p. III.

⁵⁴ Vezi în acest sens: *Ein Beitrag zur bulgarischen und serbischen Geschichtsschreibung* — despre care ne-am ocupat mai sus.

⁵⁵ D. Russo, *Studii istorice greco-romine*, opere postume, I, București 1939, p. 57—59.

⁵⁶ Vezi rezumatul scrisorii la I. Lupăș, *Ioan Bogdan în lumina unor fragmente din corespondența sa*, extras din *Analele Acad. Romîne, Mem. Sect. Ist. Seria III, t. XXVII*, București, 1945, p. 21.

⁵⁷ Corespondența lui I. Bogdan către I. Bianu pe care o cităm în cele ce urmează, se află în Biblioteca Acad. R.P.R., Manuscrise, Arhiva I. Bianu: Corespondența.